

Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer (SOU 2025:43)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 13 oktober 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet har remitterat delbetänkandet *Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer* (SOU 2025:43) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Tillgången till läkemedel är avgörande för en fungerande hälso- och sjukvård och bristsituationer kan hota liv och hälsa. Sådana situationer kan uppstå vid hög efterfrågan eller brist på verksamma ämnen. Utredningen föreslår att Läkemedelsverket ska få befogenhet att tillfälligt begränsa förskrivning och utlämning av läkemedel vid brist, särskilt när alternativa behandlingar saknas eller läkemedel används utanför godkänd indikation. Begränsningar ska införas restriktivt, vara tidsbegränsade och ta hänsyn till apoteks- och vårdpersonals förutsättningar att hantera dem. E-hälsomyndigheten föreslås utreda systemstöd för att underlätta kontroll av dessa begränsningar. Tillsynsansvaret föreslås delas mellan Inspektionen för vård och omsorg (IVO), länsstyrelser och Läkemedelsverket.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret välkomnar utredningen och tillstyrker flera förslag men efterfrågar ett tydligare resonemang om hur bristsituationer påverkar kommunal hälso- och sjukvård.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är positivt att tillgången på läkemedel inför situationer där det finns risk för brist eller hög efterfrågan utreds. Jag tillstyrker utredningens förslag, men saknar ett tydligt perspektiv på den kommunala hälso- och sjukvården. Det väcker oro för att kommunal vård inte kommer att prioriteras vid en eventuell läkemedelsbrist eller kraftigt ökad efterfrågan.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 24 september 2025

Alexander Ojanne

Bilaga

Remiss - Delbetänkandet - Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer (SOU 2025:43), dnr KS 2025/972-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Tillgången på läkemedel är av central betydelse för att säkerställa en fungerande hälso- och sjukvård. Bristande tillgång på läkemedel kan utgöra ett hot mot liv och hälsa. Bristssituationer kan uppstå av flertalet anledningar, däribland en oväntad hög förfrågan på läkemedlet eller brist på ett verksamt ämne. För att säkerställa försörjningen av läkemedel och förebygga bristssituationer har flertalet åtgärder implementerats under de senaste åren. Det handlar bland annat om nationellt och internationellt arbete med att förstärka hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap när det gäller tillgången på läkemedel.

Utredningen konstaterar att det finns skäl att tillfälligt kunna begränsa förordnande och utlämnande av vissa läkemedel i bristssituationer. Utredningen betonar dock att begränsning av förordnande och utlämnande av vissa läkemedel inte är det enda sättet att förebygga en brist på läkemedel men att detta kan vara en ändamålsenlig lösning i vissa situationer. Det gäller särskilt när det saknas alternativa läkemedel eller behandlingsmöjligheter för vissa patientgrupper eller för vissa indikationer. Begränsningar kan även övervägas i de fall ett läkemedel i ökande omfattning används utanför godkänd indikation, i syfte att säkerställa fortsatt tillgång för patienter med medicinskt behov inom godkända användningsområden.

Utredningen föreslår vidare att Läkemedelsverket ska ges bemyndigande att föreskriva om tillfälliga begränsningar vid förordnande och utlämnande av läkemedel i bristssituationer. Läkemedelsverket har idag flera uppdrag som rör rest- och bristssituationer gällande livsmedel. Utredningen föreslår att dessa uppdrag ska förtydligas och kompletteras i läkemedelslagen (2015:315) och läkemedelsförordningen (2015:458). Läkemedelsverket ska kunna fatta dessa beslut när en läkemedelsbrist uppkommit och när det finns risk för sådan brist. Det innebär att myndigheten vid hotande läkemedelsbrist kan införa en begränsning i preventivt syfte. Begränsningar ska endast införas vid risk för liv eller hälsa och om andra åtgärder för att hantera bristssituationen inte är tillräckliga.

Läkemedelsverket ska kunna besluta om begränsningen ska omfatta både förordnande och utlämnande eller enbart en av dessa. Hänsyn ska tas till apoteks- och vårdpersonalens möjligheter att tillämpa och kontrollera begränsningen. Begränsningar ska vara tillfälliga och Läkemedelsverket ska ange giltighetstid.

Utredningen föreslår även ett uppdrag till E-hälsomyndigheten att utreda möjligheten att införa ett systemstöd som kan underlätta tillämpning och kontroll av efterlevnaden av de föreskrifter som utredningen föreslår att Läkemedelsverket ska ges ett bemyndigande att utfärda.

Utredningen bedömer att tillsynsansvaret för Läkemedelsverkets föreskrifter bör fördelas mellan Inspektionen för vård och omsorg (IVO), länsstyrelserna och Läkemedelsverket. IVO ska ansvara för tillsyn av hälso- och sjukvårdspersonal, länsstyrelserna för veterinärers förordnande av läkemedel och Läkemedelsverket för apotekens läkemedelshantering och tillståndshavares efterlevnad. Utredningen

konstaterar att nuvarande hinder begränsar en effektiv tillsyn och aviserar förslag om utvecklad tillsyn i slutbetänkandet.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar utredningen om läkemedelsförskrivning mot bakgrund av att läkemedel har central betydelse för en fungerande kommunal hälso- och sjukvård.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget om att Läkemedelsverket ska beakta de praktiska förutsättningarna för personal inom apotek samt hälso- och sjukvården att kontrollera och hantera föreslagna begränsningar. Vidare anser stadsledningskontoret att det är av särskild vikt att även den kommunala hälso- och sjukvården beaktas i det fortsatta arbetet.

Stadsledningskontoret kan konstatera att utredningen berör kommunernas roll som vårdgivare översiktligt och då främst i relation till regionen. I många fall tar kommunerna över vårdansvaret efter utskrivning, särskilt för personer med insatser enligt socialtjänstlagen (2025:400) eller Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Utredningen redogör utförligt för hur regionerna hanterar och samverkar vid läkemedelsbrist, men det kommunala perspektivet behandlas inte. Inom Stockholms stad får särskilda boenden inom äldreomsorg och socialtjänst sina läkemedelsleveranser från Region Stockholm, och individen har som längst tillgång till ordinerade läkemedel i 14 dagar. Även leveranser av medicinska gaser samt påfyllning av stadens akutläkemedelsförråd sker via regionen. Vid en eventuell begränsning i läkemedelsleveranser finns en oro att den kommunala hälso- och sjukvården inte prioriteras, vilket kan innebära allvarliga risker för den enskildes liv och hälsa. Det kan i sin tur leda till ökat behov av akut sjukvård och ytterligare belasta regionen. Stadsledningskontoret anser att utredningen i otillräcklig grad belyser dessa risker och efterfrågar ett tydligare resonemang kring hur bristsituationer påverkar den kommunala hälso- och sjukvården.